

ДО
 КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
 НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

*Дж. и Струч. Вх
 К. Р. П. 17/2002 П.
 Образуване на Конституционен
 Съвет от 7-ми Март 2002
 20.08.2002*

ИСКАНЕ

НА ПЛЕНУМА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД НА
 ОСНОВАНИЕ ЧЛ. 150 АЛ. 1 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА ЗА ОБЯВЯВАНЕ
 ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТ НА РАЗПОРЕДБИ ОТ ЗАКОНА ЗА
 ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ,
 КАКТО И ЗА ОБЯВЯВАНЕ ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТТА МУ
 КАТО ЦЯЛО

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На 2.08.2002 г. влезе в сила Законът за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт /ЗИДЗСВ/ - ДВ бр. 74 от 30.07.2002. Той съдържа редица законови текстове, които ще ви молим да обявите за противоконституционни, тъй като не са съобразени с императивни разпоредби, регламентирани в основния закон. Преди да се спрем на всеки един от тях бихме искали да обърнем внимание на общи конституционни принципи и идеи, които като цяло са грубо нарушени от ЗИДЗСВ.

Пленумът на Върховния касационен съд /ВКС/ счита, че те са толкова съществени, достатъчни да мотивират цялостната отмяна на ЗИДЗСВ, каквото основно искане правим, защото Конституцията е върховен закон и другите закони не могат да ѝ противоречат /чл. 5 от Конституцията/. На съдебната система ѝ е необходим такъв Закон за съдебната власт /ЗСВ/, който да е напълно съответен на Конституцията и да улеснява, а не да пречи на работата ѝ.

Със ЗИДЗСВ е нарушен преди всичко принципът за разделение на властите /чл.8 от Конституцията/. Регламентирани са хипотези на недопустима намеса на изпълнителната власт в съдебната. На министъра на правосъдието са дадени правомощия, каквито по Конституция той не може да има. За инспектората към Министерство на правосъдието са предвидени функции, които са конституционно недопустими. Нарушен е и принципът за самостоятелност и независимост на съдебната власт /чл. 117 ал. 2 от Конституцията/, защото съдиите, прокурорите и следователите, които формират тази власт, се подчиняват само на закона. Този

29 X

принцип, класически за съвременното правосъдие, насочва системата към една самостоятелна дейност, неповлияна от външно организационно и кадрово въздействие, както и от политическа намеса. Гаранциите за тази независимост са осигурени от самата Конституция.

Основната гаранция за тази независимост е “несменяемост на магистратите след навършване на 3-годишен стаж на длъжността, която заемат”. Този принцип е бил прокаран със Закона за устройството на съдилищата от 1899 г., първоначално ограничено, тъй като се е отнасял за Върховния касационен съд, апелативните и окръжните съдилища. Извън действието му са останали мировите съдии. Малко по късно, с изменение на закона принципът на несменяемостта е разширен и е обхванал цялата съдебна система. Несменяемостта на магистратите е била отменена с Конституцията от 1947 г. Принципът на несменяемост беше възстановен с новата Конституция, която действа от 1991 г., и вече 12 години безпроблемно и с изцяло положителен ефект се прилага в българската съдебна система. Със сегашното изменение на ЗСВ тази гаранция за независимост на магистратите е драстично нарушена със закона, в който противоконституционно са въведени две категории магистратски длъжности с различен статут. Въведен е мандат за втората категория т. н. ръководни длъжности, след като Конституцията е предвидила такъв само за председателите на ВКС, Върховния административен съд /ВАС/ и главния прокурор - противоконституционното ѝ дописване е явно.

Противоконституционно, *ex lege*, е предвидено прекратяване заемането на ръководни длъжности от йерархията в магистратурата за множество съдии, прокурори и следователи, придобили тези длъжности със статут на несменяемост по силата на чл. 129 ал.3 от Конституцията.

Посяга се и на друга конституционна гаранция за независимостта на магистратурата - института на имунитета. Противоконституционно се предвижда несъдебен орган, формиран от една пета от членовете на Висшия съдебен съвет /ВСС/ да може да прави предложение за отнемане на имунитета на всеки магистрат.

На ВСС се дават правомощия, каквито той по Конституция не би могъл да има - да приема Етични норми с регулативно действие, да изготви нормативен акт за работата си, да определя броя на немагистратски длъжности /съдебни изпълнители, съдии по вписванията и др. съдебни служители/.

На общите събрания се дават важни функции по кадрването на съдебната система, с което се дописва Конституцията - тя императивно и по изключителен начин е възложила тази дейност на

ВСС - от формирането на предложенията до вземането на решенията.

В закона противоконституционно се регламентира в специална глава дейността на орган на изпълнителната власт - министъра на правосъдието, след като в чл. 133 от Конституцията изчерпателно и императивно е формулирано предметното съдържание на ЗСВ. В него не са предвидени регулативни функции по отношение на съдебната власт за министъра на правосъдието. ЗСВ е органичен закон и чл. 133 от Конституцията стриктно и изчерпателно определя предметното му съдържание.

Много явно е прокарана в целия закон противоконституционната тенденция за изземване на правомощия от конституционно предвидени съдебни институции и длъжности и прехвърлянето им към изпълнителната власт. При това тези правомощия се прехвърлят към орган и длъжности от тази власт /Министерство на правосъдието - МП, министър/, които не само не са конституционно номинирани като носители на съдебна власт /министърът е председателстващ, а не председател на ВСС и няма право на глас/, но изобщо не са посочени институционално в Конституцията. МП е едно от министерствата, които изрично не са включени в Конституцията - компетентност на законодателната власт е какви министерства ще открива, закрива или реорганизира. Фактически се прехвърлят правомощия към ведомство /респективно към неговия титуляр/, което първо - принадлежи към изпълнителната власт и второ – по всяко време може да бъде закрито с обикновено решение на Народното събрание по предложение на министър-председателя /член 84, алинея 7 от Конституцията/. Дори само това обстоятелство е достатъчно доказателство за волята на Великото народно събрание /ВНС/ да не предвиди никакви конституционни правомощия на МП и неговия ръководител по отношение на независимата съдебна власт, освен последният да ръководи заседанията на ВСС, каквото право има и всеки един от тримата ръководители на магистратурата. Към това трябва да се добави, че министърът е политическа фигура с несъмнена зависимост от определена политическа партия, а съдебната система е независима и деполитизирана.

Цялата философия на промените е дълбоко противоречаща на Конституцията. Необходимо бе с измененията и допълненията на ЗСВ да се усъвършенства и улесни изпълнението на правомощията на конституционно посочените носители на съдебната власт, напр. чрез създаване на вътрешни контролни механизми, както и механизми на взаимодействие между различните звена, а не да се търсят по противоконституционен начин външни и затова органично чужди на системата допълнителни участници в регулацията ѝ.

Длъжни сме да отбележим, че това многократно бе изтъквано от представители на магистратурата при подготовката на закона. Аргументите не бяха чути или по-точно бяха високомерно пренебрегнати. Според Пленума на ВКС резултатът е Закон за изменение и допълнение на закона за съдебната власт, който следва да бъде изцяло обявен за противоконституционен.

В следващото изложение ще се спрем на всеки от противоконституционните текстове поотделно.

1. Молим ви да обявите противоконституционността на § 1 ЗИДЗСВ в частта му, с която се изменя ал. 3 на чл. 20 ЗСВ.

Изменената разпоредба съдържа противоконституционно юридическо противоречие. Предвидено е лицето, чийто избор се оспорва, да участва при формирането на кворума, без да има право да гласува. Това е смисълът на израза в променения закон "участва в заседанията на ВСС без право на глас". Практическото прилагане на разпоредбата може да доведе до атакуемост на всички решения на ВСС, взети при наличен кворум, но при минимизирано мнозинство. Резултатът ще е нарушена правна сигурност и дестабилизация на ВСС като орган, администриращ съдебната власт.

Прилагането на оспорваната разпоредба би довело, хипотетично, до абсурда да се вземат решения на ВСС само с един или няколко гласа. Представителността на органа ще бъде противоконституционно нарушена. Фактически ще бъде погазен и принципът за петгодишна мандатност, защото докато трае процедурата мандатът ще тече без да се реализират в пълен обем правомощията на члена на ВСС, чийто мандат се оспорва - да участва в заседанията и да гласува.

Разпоредбата противоречи на чл. 4 от Конституцията, както и на духа и идеите, заложили в глава VI от Основния закон, насочени към осигуряване на стабилна съдебна власт, включително чрез стабилитет на решенията на органа, който я администрира.

2. Молим ви да обявите за противоконституционен § 3 ЗИДЗСВ, с който се изменя т.3 на ал.1 на чл. 27 ЗСВ относно израза "съдия-изпълнителите, съдиите по вписванията и съдебните служители".

ВСС има правомощия само по отношение на магистратурата. Той не може да определя броя на съдиите-изпълнители, съдиите по вписванията и съдебните служители /вкл. тези в прокуратурите и следствените служби/. В тази част разпоредбата е противоконституционна, тъй като е в нарушение на чл. 129 ал.1 от Конституцията. Посочените длъжностни лица не са магистрати и по отношение на тях ВСС няма компетентност.

3. Молим ви да обявите за противоконституционен § 3 , с който се изменя т.6 на чл. 27 ал. 1 относно израза “и по искане на не по малко от една пета от членовете на ВСС”.

Овластяването на тази минимална част от членовете на ВСС да искат снемане на имунитета на всеки съдия, прокурор или следовател е явно противоконституционно. Това правомощие е в изключителната конституционна компетентност на прокуратурата. В решение № 1 от 14.I.1999 г. по к.д. № 34/98 г. Конституционният съд на Република България /КС/ е приел, че “разпоредбата на § 5 т.3 ЗИДЗСВ /ДВ, бр. 133/98 г./, даваща право на председателите на ВКС, ВАС и правосъдния министър да правят предложения пред ВСС за снемане на имунитета и за временно отстраняване от длъжност на магистрати, противоречи на чл. 127 т.1 от Конституцията. Това е така, защото според тази конституционна разпоредба само прокуратурата разполага с обвинителни функции за привличане към отговорност на лицата, които са извършили престъпление”.

Ако тези мотиви на решението на КС са валидни за председателите на ВКС, ВАС и министъра на правосъдието, които притежават някакво институционално представителство, на още по-голямо основание същите мотиви важат за импровизирано ad hoc формирование от една пета от членовете на ВСС. Не става дума само за имунитета на главния прокурор, каквато основна цел бе оповестена от вносителите на закона, а за имунитета на всеки магистрат. Несигурността, която поражда текстът, неминуемо води до отслабване на съдебната власт. Не е възможно един магистрат да работни спокойно, свободно и вътрешно убеден в правотата на професионалните си действия, ако е заплашван от непрекъснатата възможност да се групират пет души членове на ВСС и да поискат сваляне на имунитета му. Опасността е още по-голяма, като се има предвид, че петимата не ще разполагат с никакъв апарат и процесуални средства за да съберат и подложат на преценка “достатъчните данни” за извършено престъпление, както и да го квалифицират правно като “тежко”.

Текстът е очевидно противоконституционен, противоречи както на чл. 127 ал.1 от Конституцията, така и на чл. 117 ал.2 от същата, а и на практиката на Конституционния съд.

4. Молим ви да обявите за противоконституционна разпоредбата на § 3 б. “г”, с която се създава нова т. 10 на чл. 27 в частта ѝ относно израза “обобщен от министъра на правосъдието, въз основа на изпратени от съдилищата, прокуратурите и следствените служби годишни доклади и статистически данни”.

Текстът нарушава чл. 8 и чл. 117 ал. 2 изр. 1-во от Конституцията. Противоконституционно е министърът на правосъдието да обобщава докладите на звената на магистратурата. Във всяко обобщаване има и оценъчни елементи, каквито министърът, като орган на изпълнителната власт, не може да дава. Освен това такова правомощие за министъра е изключено и по Конституция. Не може орган на една власт да обобщава дейността на друга власт. Това не само накърнява независимостта на съдебната власт, но и нейния престиж.

Естествено и конституционносъобразно би било обобщаването на данните и годишният доклад да се изготвят от структурите на съдебната власт и ВСС, за което той всяка година да излъчва от състава си работна група.

5. Молим ви да обявите за противоконституционен § 3 ал.1 б. "Г", с който се създава нова точка 11 на чл. 27 ЗСВ по отношение на цялото ѝ съдържание: "Приема правилник за работата на съвета и неговата администрация".

Според чл. 133 от Конституцията "организацията и дейността на ВСС се урежда със закон". Ето защо противоконституционно е законът да дава компетентност на ВСС сам да приема правилник за своята работа. Тази "работа" не се състои в нищо друго освен в "организация и дейност" по израза на чл. 133 от Конституцията. Затова и регулирането ѝ трябва да стане на законово ниво.

6. Молим да обявите за противоконституционен § 3 ал.1 б. "Г", с който се създава нова точка 13 на чл. 27 ЗСВ по отношение на цялото ѝ съдържание.

С тази разпоредба на ВСС се възлагат нормотворчески функции, каквито той по конституция няма. Утвърдените от ВСС правила за професионална етика стават елемент от обективното право, защото регулиращата им юридическа сила на източник на право се прогласява с новите чл. 126 ал.2 и чл. 168 ал.1 т.3 ЗСВ. С това правомощие ВСС се превръща в законодателен орган, какъвто естествено не може да бъде. Без значение е, че етичните кодекси се предлагат от съсловните организации - решаващо е приемането им от ВСС, защото неговият акт им придава регулативна сила.

7. Молим ви да обявите за противоконституционен § 3 ал.1 б. "Г", с който се създава нова точка 14 на чл. 27 ЗСВ по отношение на цялото ѝ съдържание.

По принцип важи казаното в т.6. Тук обаче е налице и още едно основание за противоконституционност. Както се отбеляза в т.2 от искането, ВСС има правомощия само по отношение на

магистратурата - посочените в т.14 длъжностни лица нямат такова качество.

8. Молим да обявите за противоконституционен § 6, с който се изменя чл. 30 ЗСВ.

Параграф 6 трябва да бъде отменен изцяло, тъй като противоконституционните му части са многобройни и съществени, второ, те са неотделими от цялостното съдържание и смисъл на съответните текстове и трето, чл.30 е изменен по начин, по който са лишени противоконституционно от инициатива да правят предложения висши длъжности от магистратурата /председателят на ВКС, председателят на ВАС, главният прокурор/. Точно тези висши магистрати имат най-верен поглед върху дейността и качествата на предлаганите магистрати от съответните звена – правомощия, които те имаха преди приемането на ЗИДЗСВ. Поради тази причина изложението по-долу не трябва да се схваща като искане за противоконституционност само на отделни части от текстовете, а само за хронологично изложение на противоконституционните разпоредби от целия § 6 ЗИДЗСВ.

Указаната по-горе връзка и неделимост, както и противоконституционното отнемане на правомощия правят § 6 противоконституционен изцяло, което молим да прогласите с вашето решение.

а/ Разпоредбата на чл. 30, ал. 1, изменена с § 6, е противоконституционна първо защото на ВСС се дават правомощия за определяне броя на съдия-изпълнителите, съдиите по вписванията и съдебните служители. ВСС по Конституция няма правомощия да определя броя или да администрира назначаването и работата на длъжностни лица, които не са магистрати. Посочените първи две категории се назначават от министъра на правосъдието, а третата от съответния ръководител на магистратурата.

б/ Разпоредбата е противоконституционна и относно предвидената процедура за назначаване, повишаване, понижаване, преместване и освобождаване от длъжност на магистратите /нова редакция на чл. 30, ал. 1/.

Предвижда се предложенията да се правят до ВСС чрез министъра на правосъдието, който в 7-дневен срок ги изпраща във ВСС със становище. Става дума за пряко конституционно правомощие на ВСС, което не може да бъде по никакъв начин опосредявано чрез министъра и с негово становище. В този смисъл е решение № 3 от 7.3.1998 г. по к. д. № 1/98 г. на КС. Обратното представлява форма на намеса на изпълнителната власт в съдебната, което е нарушение на чл. 8 от Конституцията. На министъра на правосъдието се дават правомощия, каквито по Конституция той

няма. При това те противоречат на основополагащата за конституирането на съдебната власт конституционна идея, че единственият самостоятелен и независим както от изпълнителната, така и от законодателната власт администриращ съдебната власт орган, е ВСС /вж. ясната редакция на чл. 131 от Конституцията/. Опосредяването на неговата дейност и обвързаността му със становища на министъра на правосъдието без съмнение накърнява тази самостоятелност и независимост.

в/ Пленумът на ВКС счита, че следва да се обявят за противоконституционна разпоредбата на § 6 ЗИДЗСВ относно цялото съдържание на допълнената алинея 6 на член 30, в която се добавя към “предложенията” и “становищата по предложенията на министъра на правосъдието”. Както правенето на предложения, така и даването на становища от министъра на правосъдието е противоконституционно, поради което ви молим да обявите за изцяло противоконституционен §6, с който се създава ал.6 на чл.30 по отношение на целия ѝ текст.

Визираните в тези разпоредби правомощия на министъра фактически го номинират като главен, а в някои случаи единствен !!/ кадровик на съдебната система - случаите по § 6, с който се създава ал. 6 на чл. 30 ЗСВ и § 36, с който се създава нов чл.125а, ал.9 ЗСВ – текст, който също ви молим да обявите за противоконституционен. Това води до противоконституционна зависимост на магистратурата от министъра на правосъдието. И в резултат – подчиняването на съдиите, прокурорите и следователите не на закона, а на министъра.

Пленумът на ВКС счита, че Конституционният съд би могъл да коригира становището си, изразено в решение № 1/99 г. по к.д. № 34/98 г. /известни са няколко случая на убедително мотивирана промяна в практиката на КС/. Пленумът счита, че такава промяна трябва да стане и в случая. През последните 12 години ясно се очерта почти непреодолимият стремеж на всяко ново парламентарно мнозинство да прави опити чрез изменения и допълнения в ЗСВ да придава правомощия на своя представител в изпълнителната власт – министъра на правосъдието, за сметка на конституционноопределените органи и длъжности, носители и представители на съдебната власт. Видя се и пълната неефективност на този стремеж в практиката. Конституционният съд винаги е бил точният арбитър и пазител на съдебната власт от конюктурни политически посегателства. В този смисъл решение 1/99 г. на КС се явява изолирано в практиката на КС, поради което, струва ни, се подлежи на корекция.

Министърът, който не е председател, а само председателства ВСС, който няма право на глас при вземане на решения от ВСС, не може да прави предложения по кадрови въпроси. Изключителният и

абсолютен кадрови орган по Конституция е ВСС - само той или съответните ръководни длъжности от магистратурата могат да правят такива предложения. Това е несъмнената идея на конституционния законодател, който е ограничил функцията на министъра само до председателстване без право на глас. Това разбира се не е случайно. Министърът е не само орган на изпълнителната власт, той е политическа фигура с политически кабинет и се намира в силна партийна зависимост. Абсолютно противоконституционна е неговата намеса под каквато и да е форма в независимата и деполитизирана съдебна власт. Пак напомняме - затова той по Конституция председателства без да е председател, затова той няма право на глас при вземане на решения. Възможността да дава кадрови предложения открива пътя да се правят опити за политизиране на системата т.е. в нея да бъдат привнесени елементи, от които конституционният законодател е положил толкова грижи за да я опази - попадане под политическо влияние или под влияние на друга от властите, в случая изпълнителната. Наред с всичко това правенето на предложения е свързано със задължителна професионална компетентност и задълбочен поглед върху всяко звено от магистратурата. Ако такава без съмнение имат съответните ръководители на нейните звена, то дали би я имал всеки министър на правосъдието, който, като политическа фигура, принадлежаща към изпълнителната власт /МС/, по Конституция не е задължително дори да бъде юрист по образование /в Основния закон няма изискване един министър изобщо да има образование – чл. 110 във връзка с чл. 65, ал. 1 от Конституцията/. Да не говорим за допълнителни качества, като квалификация, стаж в системата, професионално развитие и пр.

По изложените съображения Пленумът на ВКС изразява дълбокото си убеждение, че възможността министърът на правосъдието да прави предложния или да дава становища по кадрови въпроси, е откровено противоконституционна. Това е така, защото съдебната власт е независима /чл. 117, ал. 2 от Конституцията/. Въведена е конституционна недопустимост на въздействие от другите власти, което по някакъв начин би поставило съдебната власт в организационна и функционална зависимост от тях. Тази нейна характеристика /чл. 117, ал. 2 от Конституцията/, въздигната в конституционен принцип, се разпростира върху организацията и дейността на системата на съдебната власт, както и върху всички, които участват в нейното осъществяване. По тази причина ви молим да обявите противоконституционността на § 6 ЗИДЗСВ изцяло, включително изцяло новата редакция на чл.30, ал.6.

Моля да обявите изцяло за противоконституционен и § 36 ЗИДЗСВ, включително ал. 9 на чл.125 а /вж. и т.20 от искането/.

След отмяната на §6 и §36 ще се възстановят правомощията на председателя на ВКС и председателя на ВАС относно магистратите до ниво председател и зам.председател на окръжен съд, правомощията на главния прокурор относно прокурорите. По този начин ще се възвърнат нормалните и естествени правомощия на ръководителите в съдебната система да правят кадрови предложения на известно ниво в йерархията, тъй като точно те имат най-добрата възможност за реален поглед върху дейността и качествата на всеки магистрат от указаните в старата редакция на закона звена на магистратурата.

г/ Параграф 6 е противоконституционен и в частите, с които е предвидена възможност общите събрания на съответните звена на магистратурата да правят кадрови предложения.

Противоконституционно е да се овластяват общите събрания на различните органи на съдебната власт да правят предложения за съответните ръководители. Според чл. 129 ал.1 от Конституцията ВСС е кадровият орган на съдебната власт, който носи цялата отговорност за селекцията и кадровото изграждане на магистратурата. Това включва и задължението и отговорността за кадрови предложения. На второ място, привидно демократичните разпоредби неминуемо ще създадат междуличностни напрежения в съдебната система, което очевидно не е в духа на разпоредбите на глава VI от Конституцията. Атакуваните разпоредби, с които се дописва Конституцията, ще имат дестабилизиращ ефект върху всички звена на съдебната система.

Засягат се и придобити права на съответните ръководители /вж. и § 91 от преходните и заключителни разпоредби на ЗИДЗСВ/, което е противоконституционно и по този въпрос Конституционният съд има трайната и неизменна практика.

И накрая подчертаваме отново най-важното. Общите събрания не са конституционно предвидени органи на съдебната власт. Определяйки предметното съдържание на органичния закон за съдебната власт /ЗСВ/, чл. 133 от Конституцията изобщо не споменава такива органи. Общи събрания на съдии, прокурори и следователи могат да се създават само на вътрешно-организационен принцип - за професионално обсъждане на проблеми, за повишаване на квалификацията, за уеднаквяване на практиката. Общите събрания могат да бъдат само помощни образувания. Точно такива функции са предвидени за тях по досега действащия ЗСВ – уредба, която ще бъде възстановена след обявяване за противоконституционни въведените със ЗИДЗСВ кадрови правомощия на общите събрания. Натоварването им с правомощия, свързани с органичното строителство на съдебната власт, е

несъмнено противоконституционно и на практика води до дописване и изменение на Конституцията със законови разпоредби.

По отношение на общите събрания освен противоконституционността на §6, с който се създава чл.30, ал.1, т.1, б."б", т.3, б."б" и "в", т.7, б."б", т.8, т.9, б."а", т.10, б."б", ал.2 и ал.3, молим ви да обявите противоконституционността и на §4, ал.1, т.1, 2, 3 и 4.

д/ Противоконституционен е и § 6 в частта му, с която се създава ал.8 на чл. 30 ЗСВ.

Противоречието на тази разпоредба с Конституцията /чл. 8 и чл. 131/ се изразява в изземване на функции, които принадлежат на ръководителите в системата на съдебната власт от страна на изпълнителната власт, в случаите, когато председателстващ на ВСС е министърът на правосъдието. Издаването на заповедите по чл. 27 ал.1 т.4 ЗСВ е неотменима компетентност само на ръководителите в системата на съдебната власт, за да се осигури адекватно и своевременно отразяване на възникването, развитието и прекратяването на трудовите правоотношения на магистратите. Никой друг външен орган на съответната магистратура не може да издава заповеди по трудовите правоотношения на магистратите, след като органите на съдебната власт /с изключение на прокуратурата/ не са изградени на принципа на единоначалието и подчинеността, а разполагат със своя юридическа самостоятелност. Положението се усложнява и от обстоятелството, че председателстващ на заседанията на ВСС не е постоянно едно и също лице.

Съгласно чл. 131 от Конституцията ВСС е компетентен да издава не заповеди, а решения. Дадената възможност на председателстващия на ВСС да издава заповеди по трудови правоотношения на магистрати е противоконституционна. Но тя е и житейски неоправдана. Ръководителите на отделните магистратури не могат да не издадат свои вътрешни заповеди по същия предмет, с което се обезсмисля заповедта на председателстващия ВСС. Впрочем, такава длъжност – председателстващ, по Конституция не се предвижда. Налице е само оправомощаване на определени лица - министъра на правосъдието, а в негово отсъствие и другите ръководители на висшите звена на съдебната власт, да председателстват /т. е. само да ръководят/ заседанията на ВСС. Фигурата на председателстващия може да съществува само и доколкото ВСС заседава, а не като длъжност въобще.

Създава се впечатление, че нормата на чл. 30 ал.8 ЗСВ е създадена самоцелно за да предвиди още някакво правомощие за министъра на правосъдието, непредвидено по Конституция.

По същите съображения ви молим да обявите противоконституционността и на досега действащия член 30, ал 4

ЗСВ, който евентуално би бил възстановен след отмяната на § 6 ЗИДЗСВ, създаващ чл. 30, ал. 6 като противоконституционна.

Тъй като материята е взаимно свързана и по съображения, вече подробно изложени в началото на искането ни по този пункт, молим ви да обявите § 6 изцяло за противоконституционен. Ако в бъдеще се търси усъвършенстване на материята, предмет на чл. 30 ЗСВ, то може да стане само в рамките на органите и длъжностите, носители на съдебната власт по Конституция.

Както отбелязахме, освен противоконституционността на §6 изцяло, молим ви да обявите и противоконституционността на §4, ал.1, т.1, 2 и 3, както и на § 36 ЗИДЗСВ изцяло /по отношение на последния вж. т.20 от искането/.

9. Молим ви да обявите противоконституционността на § 8, с който чл. 34 ал.1ЗСВ добива нова редакция.

Предвижда се обжалваемост на всички решения на ВСС без да се държи сметка, че на обжалване пред ВАС подлежат само тези решения, които имат характер на административни актове. В този смисъл е и последната практика на Конституционния съд. Включването в текста на всички решения на ВСС е противоконституционно.

10. Молим ви да обявите за изцяло противоконституционен § 9 от ЗИДЗСВ, с който е предвидена глава III "министър на правосъдието"

Включването на глава III в ЗСВ противоречи на чл. 133 от Конституцията. Тази конституционна разпоредба изчерпателно сочи подлежащите на регламентация правоотношения, свързани със съдебната власт. В това пълно изброяване не се включват ролята и функциите на министъра на правосъдието. Тези въпроси са свързани с дейността на изпълнителната власт и нямат място в ЗСВ.

Отдавна утвърдена практика е устройството и дейността на министерствата и ведомствата да се уреждат с ПМС. Такова има и за Министерство на правосъдието, чийто титуляр е министърът. Що се отнася до отношението към съдебната власт, то се изчерпва с конституционното правомощие министърът "да председателства заседанията на ВСС". Съгласно чл. 130 ал. 5 от Конституцията това правомощие по никакъв начин не изисква никаква регулация на законово ниво. Напротив, създаването на цялата глава III в ЗСВ е пореден опит да се допише Конституцията, като на министъра на правосъдието се предоставят правомощия, които по Конституция не му се полагат. Поради тази причина цялата глава III трябва да бъде обявена за противоконституционна.

При произнасянето си ви молим да имате предвид и съображенията, изложени по-горе в уводната част на искането относно явната тенденция на ЗИДЗСВ за изземване на правомощия от конституционно предвидени органи и длъжности и прехвърлянето им към изпълнителната власт, при това към органи и длъжности от тази власт /МПИ, министъра/, които не само не са конституционно номинирани като носители на съдебна власт /министърът е председателстващ, а не председател на ВСС и няма право на глас/, но изобщо статутът им не е дефинитивно, изрично определен в конституцията.

Молим ви да имате предвид и аргументацията ни по т.8 б. "б" и "в" от искането относно качеството на министъра не само като длъжностно, но и като политическо лице, обвързано тясно с конкретна партийна политика и програма, което прави невъзможно от конституционна гледна точка такова лице да упражнява ефективни правомощия по отношение на независимата и деполитизирана съдебна власт.

Молим ви да отчетете и положението на Министерство на правосъдието, като съставна част от изпълнителната власт, функционално подчинено на тази власт до степен да бъде реорганизирано, качествено видоизменено и дори закрито без никакви конституционни гаранции срещу това /член 84, т. 7 от Конституцията/, за разлика от органите и структурите на съдебната власт.

Ако все пак не уважите изцяло искането за обявяването на противоконституционността на глава III от ЗСВ, молим ви да обявите за противоконституционно заглавието ѝ и следните разпоредби, изменени или допълнени с § 9 от ЗИДЗСВ:

11. Противоконституционни са новите разпоредби на чл. 35б във всички текстове, уреждащи правомощията на инспектората по отношение на ВКС, ВАС, главния прокурор, Върховната касационна прокуратура /ВКП/, Върховната административна прокуратура /ВАП/, апелативните съдилища и прокуратури /това са новият чл.35 б, ал.1, т.т. 1, 2, 4, както и ал.2 на чл. 35 б/, които ви молим да обявите за противоконституционни изцяло.

Съгласно чл.35б ал.1 т. 1 и 2 от ЗСВ инспекторатът към Министерство на правосъдието ще проверява организацията на административната дейност, както и общата организация по образуването, движението и приключването на делата в съдилищата, прокуратурите и следствените служби. Висшите звена на съдебната власт - Върховен касационен съд, Върховен административен съд, Върховна касационна прокуратура и Върховна административна

прокуратура, както и Националната следствена служба, не са изключени от този контрол.

Тук си позволяваме само да маркираме, че такова правомощие за Министерството на правосъдието по отношение на висшата магистратура никога в историята на българското правосъдие не е съществувало, включително и по времето на тоталитарния режим.

Длъжностите на магистратите от висшите звена на съдебната власт и на съдебните инспектори от МП са неравностойни. Магистрат от висшите звена на съдебната власт може да заема длъжността на съдебен инспектор, докато обратното е невъзможно. За постъпване във висшите звена на съдебната власт се изисква общ юридически стаж 12 год., от който 8 г. специализиран. За съдебен инспектор по чл. 35 в ЗСВ се изискват също 12 години юридически стаж, който може да бъде само общ. От това следва, че законът основателно поставя по-големи изисквания за заемане на длъжността на магистрат във висшите звена на съдебната власт, отколкото за съдебен инспектор. Същевременно и съгласно чл. 35в, ал.3 от ЗСВ възнаграждението и статутът на съдебните инспектори са приравнени с тези на окръжния съдия.

От друга страна, ВКС, по силата на чл. 124 от Конституцията, осъществява върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, ВАС осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правосъдие - чл. 125 от Конституцията, а главният прокурор осъществява надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори - чл. 126 ал.2 от Конституцията.

Упражняването на тези максимално интензивни и национално обхватни правомощия на посочените висши съдебни органи е несъвместимо с въведената законова възможност те да бъдат контролирани по посочените въпроси от съдебни инспектори с несравнимо по-ниска професионална компетентност и със статут, приравнен на окръжен съдия. Организацията по образуването, движението и приключването на делата във висшите съдебни органи не може да бъде друга, освен напълно самостоятелна, автономна дейност. Тя се явява подготвителна за правораздаването, а то в случая е от най-висок ранг. Възможността тези дейности да се контролират от изпълнителната власт под каквато и да е форма, накърнява по недопустим начин авторитета и престижа на съдебната власт. Отделно от това, контролът по образуването и движението на делата лесно може да се модифицира в средство за вмешателство в работата на магистратите от висшите съдилища и прокуратури. Известно е, че стремежът към самоцелна бързина, особено преценявана от лица с недостатъчна квалификация, може да доведе

до лошо правосъдие. Като се прибави към това и възможността чрез министъра на правосъдието инспекторите да предлагат на ВСС разглеждането на пропуски по движението на делата в рубриката “изпълнение на служебните задължения” по чл. 168 ал.1 т.1 и 2 ЗСВ във връзка с атакуваната тук нова ал.2 на чл. 35 б проличава съвсем ясно противоконституционната същност на предвидената възможност на инспектората да прави проверки на висшите съдилища и прокуратура.

12. Същото се отнася и до правомощието на инспектората да обобщава годишните доклади на ВКС, ВАС, главния прокурор, ВКП, ВАП и апелативните съдилища и прокуратури в качеството му на помощен апарат на министъра на правосъдието – новия чл. 35 а, ал. 1, 2 и 3 – разпоредби, които подлежат на отмяна като противоконституционни /вж. и съображенията, развити в т.4 от настоящото искане/. Пленумът на ВКС счита, че в случая със закон се въвежда контрол от органи на изпълнителната власт, учредени на законово ниво, върху конституционно регламентирани върховни органи на независимата съдебна власт, което е недопустимо и противоконституционно.

По тези съображения правим искане наред с противоконституционността на § 3 относно изменения чл.27, ал.1, б.”г”, .т 10 относно израза “обобщен от министъра на правосъдието въз основа на изпратените от съдилищата, прокуратурите и следствените служби годишни доклади и статистически данни”, да обявите за противоконституционни и създадените с § 35а нови чл. 35, ал. 1, 2 и 3.

13. Молим ви да обявите противоконституционността на новосъздадения с §9 чл.35е, ал.2 относно израза “към министъра на правосъдието”, ал.6 относно израза “министърът на правосъдието съгласувано с” и ал.7 относно израза “министърът на правосъдието съгласувано с”.

Националният институт на правосъдието противоконституционно е придаден към Министерството на правосъдието. Той е в помощ на кадровото изграждане на съдебната власт и професионалната подготовка и усъвършенстване на магистратите и естественото му място е към Висшия съдебен съвет. Предвидена е още една функция, каквато по Конституция министърът на правосъдието не може да притежава.

Противоконституционна е и разпоредбата ал.7 на чл. 35е, според която министърът на правосъдието, съгласувано с ВСС, издава правилник, с който урежда дейността на националния институт, организацията на работата му и се приемат критерии за определяне на сдруженията по ал.6 от ЗСВ. Естественият орган,

конституционно определен, който е призван да решава кадровите проблеми на системата, е ВСС. Несвойствена и противоконституционна е предвидената в закона функция на министъра на правосъдието. Общи съображения по въпроса вече изложихме и на други места в искането.

Противоконституционна е и ал. 6 на същия текст, предвиждаща специализираните юридическа лица с нестопанска цел, извършващи повишаване на квалификацията, да бъдат одобрявани от министъра на правосъдието. Съображенията са същите, както бяха изложени в предходния пункт.

14. Противоконституционна е и създадената с §9 разпоредба на чл. 35б ал.1т.5 ЗСВ относно цялото ѝ съдържание. Молим ви да я прогласите.

Изпълнението от страна на инспектората и на други задачи на министъра на правосъдието е намеса на изпълнителната власт в съдебната. Добавката “в рамките на своята компетентност” не променя нещата, тъй като с поставянето на “други задачи”, тази компетентност може да бъде неправомерно и противоконституционно разширена, особено като се има предвид, че инспекторатът е на директно подчинение на министъра на правосъдието.

15. Противоконституционна е и създадената с §9 разпоредба на чл. 35г от ЗСВ относно цялото ѝ съдържание. Молим ви да я прогласите.

Съгласно чл. 35г министърът на правосъдието организира воденето и съхранението на кадровите дела на съдиите, прокурорите и следователите. С това по недопустим начин се накърнява самостоятелността и престижа на съдебната власт. За всяка необходима справка трябва да се изисква документация от МП. Не може служителите /а още повече магистрати/, принадлежащи към една независима власт, да имат кадрови дела, водени и съхранявани от друга - това е изключително важен вътрешен въпрос на системата. Той не може и не трябва да бъде изваждан от нея, дори и само поради съображения за престиж.

16. Противоконституционна е и създадената с §9 разпоредба на чл. 35д ЗСВ относно цялото ѝ съдържание. Молим ви да я прогласите.

Съгласно чл. 35д МС по предложение на министъра на правосъдието приема правилник за организацията на съдебните експертизи и дейността на съдебните експерти.

Организацията и дейността на съдебните експертизи съставляват съществена част от извършването на следствената, прокурорската и съдебната дейност. Съгласно чл. 133 от

Конституцията организацията и дейността на съдилищата, прокурорските и следствените органи се уреждат със закон. Организацията на експертизите и експертната дейност са неотменима част от осъществяване на правосъдието. Съдът, прокуратурата и следствието допускат експертизи, назначават експерти, въз основа на експертизите се постановяват съдебни актове. Експертната дейност е тясна, неотделима част от съдебната. Поради всичко това регламентирането на тази дейност трябва да бъде извършено на законово ниво, т.е. с приемане на закон от Народното събрание.

17. Молим ви да обявите изцяло за противоконституционен § 12, с който се създава чл. 56а от ЗСВ, според който е предвидено създаването на нов орган в съдебната власт - общо събрание /в случая към районния съд/.

Подробна мотивировка по този въпрос вече изложихме в т.9 б. г/ от искането си. Текстът е явно противоконституционен относно възложените кадрови правомощия – новия член 56а, ал.2, т.1 по указания в т.9, б.г/ от искането аргументи. Тук маркираме допълнително само това, че противоконституционно в общите събрания към районния съд участват длъжностни лица, които не са магистрати.

Поддържаеме, разбира се, основното си съображение за противоконституционност, а именно възлагането на общото събрание правомощието да предлага председател на съда.

18. По същите съображения ви молим да обявите за противоконституционни, наред с § 12, изцяло и § § 13,14,15,16 от ЗИДЗСВ.

По изложените в т.8г/ и т.17 от искането съображения да обявите за за противоконституционни:

а/ § 13 в частта му, с която се прави изменение и допълнение на чл.59 относно новата т.1 в ал.3 на чл.59: “определя лице, което предлага за председател на съда” изцяло, както и преномерацията, т. е. относно текста на §13, с който се създава буква б: “досегашните точки 1 – 5 стават точки 2 – 6”.

б/ § 13 в частта, с която се прави изменение и допълнение на чл.59 относно ал.4 на чл.59, в който накрая се добавя изразът: “в случаите по ал.3, т.1 – с тайно гласуване”.

в/§ 15 в частта му, с която се изменя чл.69, ал.2 относно цялото съдържание на изменението.

г/§16, с който се приема изменение и допълнение в чл.76 относно цялото съдържание на измененията и допълненията.

Както вече отбелязахме, след обявяване противоконституционността на всички текстове на ЗИДЗСВ,

предвиждащи кадрови правомощия на общите събрания ще се възстанови старата редакция на ЗСВ, предвиждаща правомощия на общите събрания, които не са противоконституционни.

19. Молим да отмените §14, §17, §23 и §27 ЗИДЗСВ в частите им, с които е предвидено докладите на съответните съдилища, прокуратури и следствени служби да се изпращат на министъра на правосъдието. Както отбелязахме в т. 4 от искането това е противоконституционно. Конституционносъобразното решение е докладите да се изпращат и обобщават от Висшия съдебен съвет. Молим ви да обявите противоконституционността, както следва:

а/ на §14, т.2 относно изменението на т.3 на чл.63, ал.1, б."б" по отношение на израза:"на министъра на правосъдието".

б/ на §17, т.2 относно израза "и на министъра на правосъдието", в т.2, с която се изменя чл.79, ал.1, т.2, б."а" на чл.79 относно израза "и на министъра на правосъдието" и израза "на министъра на правосъдието" в т.2, б."б" на чл.79.

в/ §23 относно израза "на министъра на правосъдието" в чл.100, ал.1, т.б.

г/§27 относно израза "на министъра на правосъдието" в чл.114, ал.б.

За подробности в мотивировката препращаме към т.4 от настоящото изложение.

20. Молим ви да обявите за противоконституционни изцяло § 35 и § 36ЗИДЗСВ, с което ще се възстанови предишната (преди изменението) законодателна уредба, която напълно съответствува на Конституцията.

С тези два параграфа се прави изменение на чл.125 и се създава нов чл.125а ЗСВ. Съгласно тези разпоредби е въведено разграничение на досегашните длъжности в органите на съдебната власт на магистратски (чл.125 т.1-5) и на ръководни - административни ръководители (чл.125а ал.2, 3 и 4).

Концепцията на законодателя е, че административните ръководители са сменяеми и че те могат да бъдат освободени на основанията, посочени в чл.125а ал.8 т.1-6 ЗСВ. Това законодателно разрешение е в противоречие с практиката на Конституционния съд, изразена в решение № 9 от 30.09.1994 г. по к.д.№ 11/94 г. относно характера на длъжностите в системата на съдебната власт. В това решение се застъпва становището, че в чл.125ЗСВ (стар) се изброяват съдийските, прокурорските и следователските длъжности, като в т.1 са посочени висшите ръководители на тези органи. В отделните точки на чл.125 според КС се сочат само различните степени на съдийските, прокурорските и следователските длъжности

в низходящ ред. Конституционният съд в решението си не разграничава длъжностите в органите на съдебната власт на чисто магистратски и на ръководни, а в своята съвкупност ги определя като различни степени в йерархията на длъжностите в системата на съдебната власт. Подходът към магистратските и ръководните длъжности е единен и това обективно спомага за безпроблемното преминаване на магистратите по реда на определената йерархия в закона.

В българската правораздавателна система по конституция не е въведен нито институтът на административния ръководител (мениджър) в отделните съдебни органи, нито е прокарана в действащото законодателство ясна граница между правомощията на магистрата и на ръководителя при упражняване на функционалните му задължения като правораздавателен орган. С новите изменения обособяването на административните ръководители като отделна и различна категория създава дуализъм в уредбата, недопустим от Конституцията. Това води до редица непреодолими несъответствия, свързани с назначаване на “обикновените” магистрати и “ръководните” длъжности, както и с освобождаването им от длъжност (различен режим на несменяемост, въвеждане на мандатност). Конституцията не допуска такова “раздвояване” в статута.

Освобождаването на сега действащите заварени по ЗСВ магистрати от заеманите от тях ръководни длъжности не е предвидено да стане от ВСС и в съответствие със законопредвидени основания (такива в чл.125а, ал.8 няма), а само по силата на измененията в ЗСВ. За такова прекратяване на заварени статутни правоотношения Конституционният съд се е произнесъл с решение № 9 от 30.09.1994 г. по к.д.11/94 г., в което е посочено изрично, че пряко освобождаване от длъжност на магистрати от законодателната власт (със закон) е нарушение на чл.129, ал.1 от Конституцията, тъй като този конституционен текст оправомощава единствено ВСС да осъществява тази дейност.

В ЗСВ се съдържа и вътрешно противоречие относно използваните понятия и тяхното съдържание. Първо в чл.125 законодателят е използвал понятието “длъжности”, за да обозначи изпълнението на професията на съдиите, прокурорите и следователите. При регламентиране статута на ръководните органи на съдебната власт, законодателят не използва понятието длъжности, а вместо него възприема израза “административни ръководители”. Това е направено очевидно с цел да се приеме, че освобождаването на ръководния орган е всъщност не освобождаване от длъжност, на която той има статута на несменяем, а само освобождаването му като административен ръководител.

Второ - в чл.30, ал.1 във вр. с т.1, 2, 3, 4, 5 и 6 и пр., както и в чл.142, ал.4 ЗСВ законодателят е използвал понятието “длъжност”, както за съдиите, прокурорите и следователите, така и за административните ръководители. Явно е противоречието в законодателния подход при третирането на идентични категории. Това не позволява да се установи каква е действителната воля на законодателя. Ако се приеме за меродавно становището на законодателя за “длъжност” по смисъла на чл.30, ал.1, то разбирането му за освобождаване на ръководителите само като административни органи е неприложимо, тъй като ще се касае за освобождаването от длъжност, на която съответния магистрат-ръководител е станал несменяем.

С приемането на атакуваните текстове на изменения чл.125 и новия чл.126а ЗСВ се създава недопустим от Конституцията дуализъм. Вследствие на това за така наречените административни ръководители логично възникват множество въпроси:

- Може ли със закон да се въвеждат понятия, непредвидени в Конституцията?

- Административните ръководители магистрати ли са, или имат и друго качество, могат ли по Конституция да имат такова друго качество различно, отделно, обособено във от обобщаващото понятие, употребено в Конституцията?

- Ако са магистрати, действа ли по отношение на тях чл.129, ал.3?

- Ако са магистрати, намиращи се на определена степен в единната йерархия на длъжностите в съдебната система, въведеният за тях мандат не е ли явно противоконституционен, тъй като и за тях ще важи разпоредбата на чл.129, ал.3 от Конституцията, а именно, че стават несменяеми след 3-годишен стаж на длъжността, която заемат?

- Ако ръководителите не са чисти магистрати, а друг вид длъжностни лица, то какъв е режимът им - този за държавните служители ли? Но дори и да приемем този абсурд, и по Закона за държавния служител задължителен мандат за всички ръководни длъжности няма.

А ето и отговорите на Пленума на ВКС на поставените въпроси:

По Конституция магистратското качество е единно и неделимо и всяко обособяване на други “длъжности” е противоконституционно. Действащият досега ЗСВ изхождаше тъкмо от тази неделимост, която правеше безпроблемно цялостното изграждане на системата и гарантираше чрез чл.129, ал.3 нейната стабилност.

Конституционно установената неделимост на понятието магистратска длъжност изключва /ad constitutionem/ въвеждането на мандат за която и да било от тези длъжности. Обратното означава възможността със закон да се дерогира разпоредбата на чл.129, ал.3 от Конституцията относно несменяемостта на магистратите “при престой повече от 3 години на съответната длъжност” /длъжностите на районен съдия, председател на Районен съд, окръжен съдия, зам и председател на окръжен съд и т.н./.

Мандатът по Конституция е предвиден само за председателите на ВКС, ВАС и главния прокурор. Кръгът на лицата, за които е предвиден мандат не може да се разширява със закон. Всички магистрати имат общ статут по отношение на несменяемостта и той е свързан с разпоредбата на чл.129, ал.3 от Конституцията. Разбира се, те се намират на различно място в единната йерархия, на различна “длъжност” в нея. Заемането за повече от три години на такава длъжност ги прави несменяеми на тази длъжност - това следва от тълкуването на чл.129, ал.3 от Конституцията. Ако не покажат качества в рамките на този срок, могат да бъдат отстранени от тази длъжност. Имат ли ги, стават несменяеми на нея и могат да се придвижват само нагоре в йерархията, не и да бъдат понижавани. Това е точния смисъл, който се разкрива при тълкуване на конституционната разпоредба на чл.129, ал.3. Тази разпоредба стои в основата на стабилността на съдебната власт и гарантира възможностите на всеки магистрат да расте в единната йерархична система без да е зависим от каквато и да било конюнктура или предопределени срокове.

Това тълкуване на чл.129, ал.3 може да се извлече не само чрез логическо и систематическо, но и чрез историческо тълкуване, данни от което могат да се почерпят от стенографските протоколи на Народното събрание.

Параграф 35 и параграф 36 ЗИДЗСВ трябва да бъдат обявени за противоконституционни изцяло, защото всяко изкуствено и целенасочено деление на магистратските длъжности на обикновени и ръководни противоречи на Конституцията.

21. Молим ви да обявите изцяло за противоконституционен § 37 ал.2 ЗИДЗСВ, с който се приема чл.126, ал.2 ЗСВ.

Текстът гласи: “Преценката по ал.1, т.4 се прави в съответствие с Етичния кодекс за съдиите, прокурорите и следователите”. Чрез разпоредбата се инкорпорират морални норми като действащо право (един от случаите, при който стават източник на право). Противоконституционен е начинът, по който това се реализира, а именно чрез приемането им от ВСС. На практика така той се превръща в законодателен орган. Обстоятелството, че

предложението идва от съответните професионални сдружения не променя нещата. Основният юридически акт, с който става инкорпорирането, е този на ВСС.

С правомощието, предвидено в тази разпоредба, ВСС напуска разрешените му от Конституцията предели на компетентност.

22. Молим ви да обявите за противоконституционен § 40 в частта му, с която се изменя чл.129, ал.1 ЗСВ относно изрече "първоначално назначените в органите на съдебната власт съдии, прокурори и следователи стават несменяеми след навършване на 3 г. стаж на съответната длъжност".

Конституционният законодател е посочил, че магистратите стават несменяеми след навършване на 3-годишен стаж на длъжността, която заемат. В чл.129, ал.1 ЗСВ законодателят е предвидил, че първоначално назначените съдии, прокурори и следователи стават несменяеми след навършване на три години стаж на съответната длъжност.

Различието е очевидно, тъй като според законовия текст изискването за настъпване на несменяемостта е 3-годишен стаж на съответната длъжност, а не както е по чл.129, ал.3 от Конституцията на длъжността, която заемат и важи само за първоначално назначените магистрати. Текстът, който действаше до сега, повтаряше буквално чл.129, ал.3 от Конституцията, а с новоприетия се добавят две нови изисквания. Противоречието явно не е формално. Текстът на закона трябва да се съобрази с точната редакция на теста по чл. 129 ал.3 от Конституцията.

23. Молим ви да обявите за противоконституционен § 40 ЗИДЗСВ в частта му, с която се създава чл.129, ал.4 ЗСВ.

Разпоредбата нарушава чл.133 от Конституцията. Противоконституционно е ВСС с наредба да урежда въпроси, които Конституцията изисква да се уреждат със закон. Материята подлежи на регулиране на законово ниво по силата на изричната разпоредба на чл. 133 от Конституцията. Атестирането е част от дейността, отнасяща се до "условията и реда за назначаване и освобождаване от длъжност" по изрече на чл. 133 от Конституцията.

24. Молим да обявите за противоконституционен § 43 ЗИДЗСВ, с който се създава чл.131а ЗСВ.

С разпоредбата на чл.131а е създадено ново производство за понижаване на несменяеми магистрати когато се установи, че те вече не притежават необходимите качества за изпълнение на професионалните си задължения. Основанието за възбуждане на това производство е идентично с основанието за освобождаване на

сменяеми магистрати по чл.131, ал.1, т.5 ЗСВ, при липса на качества да изпълняват професионалните си задължения. Основанието съставлява обща квалификация и оценка, която се прави въз основа на цялостната дейност на магистрата, предложен за освобождаване. При налагане на наказанието - понижаване в длъжност по чл.131а, законодателят прилага същия подход - цялостна оценка на дейността на магистрата, въпреки че той не се уволнява, а е възможно да бъде само понижен в длъжност. При налагане на това наказание по досегашния ред - чл.168-183 ЗСВ, се изискваше за прилагане на тази мярка да се установи конкретно извършено нарушение от магистрата, с възможност той да упражни пълноценно правото си на защита. При налагане на същото наказание по реда на чл.131а ЗСВ такава възможност за ефективно упражняване на правото на защита не съществува, тъй като се касае за установяване на обща негативна квалификация и оценка - "вече не притежава необходимите качества за изпълнение на професионалните си задължения". Нарушен е основният принцип в правото, че всяко дисциплинарно наказание, включително и понижаването в длъжност, може да бъде наложено само за конкретно извършено нарушение /противоконституционност по чл. 4 от Конституцията/. Освен това производството дублира и в известна степен /в частта относно дисциплинарния състав/ противоречи на съществуващото дисциплинарно производство по чл.168-183 от Закона. Това производство /последното/ се отнася и за несменяемите магистрати, а така също и за всички нарушения, които могат да бъдат допуснати от тях. Наличието на две паралелни дисциплинарни производства по отношение на едни и същи лица създава неяснота и несигурност при осъществяване дисциплинарната отговорност на магистратите, а това води и до ограничаване на независимостта на съдебната власт. Нарушени са чл.4 и чл.117, ал.2 от Конституцията.

Накрая, разпоредбата допуска и противоконституционна намеса на изпълнителната власт в съдебната. Министърът на правосъдието няма конституционна компетентност да преценява качествата на магистратите /по този въпрос вече изразихме общо принципно становище в т.8 от искането - към него препращаме и сега/.

Разпоредбата на чл. 131а ЗСВ трябва да бъде обявена за противоконституционна изцяло, като се възстанови предходната регулация, която бе конституционносъобразна и не пораждаше затруднения. Правнотехнически е невъзможно да се иска обявяването само на части от §43 за противоконституционни, тъй като точно тези части са натоварени с основния смисъл на изменението.

25. Молим ви да обявите за противоконституционен § 45 ЗИДЗСВ в частта му, с която се правят изменения в чл.134, ал.3 и се създава нова ал.4 ЗСВ относно израза “или не по-малко от една пета от членовете на ВСС” за ал.3 и относно израза “от една пета от членовете на ВСС”, както и изречението “При снемане на имунитета главният прокурор временно се отстранява от длъжност до приключване на наказателното производство срещу него” за ал.4.

Освен изложеното по-горе в т.3 от искането, следва да се има предвид, че квотата от една пета от членовете на ВСС въобще не разполага със законови правомощия и инструменти за събиране на данни, за извършване на процесуално-следствени действия, за да мотивира своето искане за снемане на имунитет. Отделно от това, противоконституционно е несъдебен орган да налага мярка за процесуална принуда “отстраняване от длъжност” в хипотезата на ал.4. Нарушен е директно чл. 127 от Конституцията и основни принципи за строежа и функциите на съдебната власт, залегнали в глава VI от Конституцията. Вече цитирахме /т.2 от искането/ и практика на Конституционния съд.

26. Молим ви да обявите за противоконституционен § 49 ЗИДЗСВ, с който се създава нова алинея 2 в чл.139б, ЗСВ.

Създават се условия за централизиране и извеждане извън системата на съществуващите бази за отдих, ВКС, ВАС, Главна прокуратура, НСС, което ще я постави /съдебната система/ в материална зависимост от изпълнителната власт, доколкото се предвижда, че МС ще определя условията и реда на здравното обслужване и условията за отдих.

Противоречието е с чл.8 и чл.117, ал.1 и 3 от Конституцията.

27. Молим ви да обявите изцяло за противоконституционни § 54 и § 55 ЗИДЗСВ, с които се правят изменения на чл.143 и чл.144 ЗСВ.

В посочените разпоредби е предвидена нова система на ранговете, която е коренно различна с предходната. Във всяко звено в йерархията се въвеждат валидни само за него рангове, т.е. ранговете нямат общовалидно действие за цялата съдебна власт, а само за отделните звена от тях. По този начин е премахнат мотивационният ефект на повишаване на магистратите на място в ранг, да се стараят да служат добре, както и възможността да упражняват правомощия в по-горестоящите звена. Същественният недостатък на новата уредба относно ранговете се изразява и в това, че при привеждането им в действие съгласно § 93 от ПЗР на ЗСВ, ще се достигне на практика до намаляване възнагражденията на магистратите. Така например, ако по отменения ред един съдия от

окръжен съд е имал законова възможност да придобие ранг “член-съдия във ВКС”; по новия законодателен ред той би могъл да достигне най-много първи ранг в окръжен съд.

Освен намаление във възнаграждението на преобладаващата част от магистратите, ще бъдат намалени и правомощията. При старата система на ранговете беше възможно командироване на магистратите от по-нискостоящите звена във върховните, което при новите законови изисквания ще бъде невъзможно. С други думи, законът отнема придобити права и при това има обратно действие, което по общите принципи и дух на Конституцията е недопустимо. Нарушена е конституционната идея за оптимално структурно и организационно изграждане на съдебната власт.

Осъществява се и недопустимо вмешателство на законодателната власт в дейността на съдебната, тъй като със закон се постига фактическо понижаване на магистратите в ранг и заплащане, което е в противоречие с чл. 117 ал.2 от конституцията.

Разпоредбата трябва да бъде обявена изцяло за противоконституционна, с което ще се възстанови действието на досегашната успешно работеща 12 години уредба, която беше напълно съобразена Конституцията. Тя подпомагаше, а не затрудняваше работата на магистратурата и в мотивационен и в организационен план.

28. Молим ви да обявите изцяло за противоконституционен § 59 ЗИДЗСВ, с който се създава нов член 148а ЗСВ.

В Гл.6 на Конституцията не е предвидена длъжността “съдебен помощник”. Такава длъжност не отговаря на конституционните изисквания, необходими за признаване на магистратско качество. Не може със закон да се създава длъжност в съдебната власт, без тя да е предвидена в Конституцията. Помощник-съдията не е съдия по смисъла на Конституцията. Това личи и по начина по който е предвидено да се назначава. Абсолютно неясни остават и функциите му. Има сериозна опасност създаването на такава длъжност да доведе до подмяна на функциите и отговорностите, които един магистрат следва да поеме и изпълнява. Разпоредбата е явно противоконституционна - противоречието е с идеите и духа на цялата глава VI от Конституцията.

29. Молим да обявите изцяло за противоконституционен § 69 ЗИДЗСВ, с който се изменя чл.163 ЗСВ.

В чл.163 ЗСВ законодателят е посочил, че завършилите висше юридическо образование и положили държавен изпит придобиват юридическа правоспособност “след тримесечен стаж като стажант-

юристи и полагане на изпит при условие и ред, определени с наредба на министъра на правосъдието”.

Разпоредбата е вътрешно противоречива /нарушение на чл.4 от конституцията/, тъй като юридическата правоспособност, т.е. квалификацията на юрист се дава от съответното висше учебно заведение със завършване на юридическото образование, а не след положен изпит, по ред, определен от министъра на правосъдието. При този изпит стажант-юрисите получават документ за упражняване на практическа правоспособност. Недопустимо е обаче редът и критериите за изпит за правоспособност да се определят от изпълнителната власт. Уреждането на тези въпроси винаги е ставало със закон и това е конституционносъобразното разрешение.

Възможността министърът на правосъдието, а не законът да определя реда и условията за провеждане на теоретико-практическия изпит за правоспособност на юристи, значителна част от които постъпват в органите на съдебната власт, може да се разглежда като недопустимо вмешателство на изпълнителната в съдебната власт.

Законодателят няма единен подход при използване на понятията за обозначаване на една и съща категория лица. Така в чл.167 ЗСВ с понятието “съдебни кандидати” са обозначени стажуващите юристи преди придобиване на правоспособност. Без да е отменен този текст в чл.163 ЗСВ за обозначаване на същите категории лица е използвано понятието “стажант-юристи”. Успоредно с това в чл.35ж се използва отново понятието “съдебни кандидати”, само че за лица постъпили в Националния институт по правосъдие, които вече имат придобитата правоспособност.

Следователно, в закона съществуват понятията “съдебен кандидат” по чл.167 и по чл.35ж, които са с коренно различно съдържание. Същевременно за стажантите остават също две понятия - “стажант-юрисит” по чл.163 ЗСВ и “съдебен кандидат” по чл.167 ЗСВ.

Всичко изложено по-горе по отношение правомощията на министъра на правосъдието да определя реда и условията за придобиване на юридическа правоспособност, прави закона противоконституционен, поради нарушение на чл. 8 от Конституцията. Относно въвеждането на понятия с обърквато съдържание налице е от друга страна нарушение и по чл. 4 от Конституцията.

30. Молим ви да обявите за противоконституционен § 74 ЗИДЗСВ, с който се изменя чл.168, ал.1, т.3 ЗСВ

Важат изцяло съображенията по т.6 от искането.

31. Молим да обявите за противоконституционен § 85 ЗИДЗСВ, с който се създава нова ал.3 на чл. 190 ЗСВ.

Противоконституционно е изискването да се уведомява председателстващия ВСС. Разпоредбата създава впечатление за отношение на подчиненост. Освен ако под думата "това" не се разбира отпуската на самите лица, които дават разрешения. Ако е така, съобразно практиката на Конституционния съд би могло да се даде едно изправително тълкуване в мотивите на решението.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Ако уважите искането на Пленума на Върховния касационен съд от ЗИДЗСВ ще отпаднат повече от 40 параграфа с над 80 разпоредби – нови, изменени или допълнени. Не количеството, обаче, е най-важно. Става дума за разпоредби, които определят същността, смисълът, идеите, т.е. цялостната философия на закона. Ето само няколко от тях за илюстрация:

-С редица разпоредби се изземват функции на конституционно определени органи и длъжности на съдебната власт, за да се предадат на органи и длъжности на изпълнителната власт, които нямат конституционен статут и правомощия да ги поемат.

-Предвижда се противоконституционно участие на министъра на правосъдието в работата на ВСС при формиране на кадровата политика и управлението на системата. При това не се отчита, че министърът, освен орган на изпълнителната власт, е и политическа фигура, свързана с определена политическа партия, докато съдебната власт по Конституция е деполитизирана и независима.

-Посяга се на единния и неделим магистратски статут в традиционно сложилата се единна длъжностна йерархия чрез противоконституционно разделяне на магистратските длъжности на обикновени и ръководни.

-Противоконституционно се въвежда мандатност на т.н. ръководни длъжности в пряко противоречие с чл. 129 ал.3 и чл. 130 ал.1 от Конституцията. В нарушение на същите текстове се отнемат придобити, вследствие несменяемостта, конституционно признати права.

-Предвидени са несъществуващи по Конституция органи - общи събрания, които са натоварени с правомощия, свързани с разрешаване кадрови въпроси на системата.

-По нормативен път се ограничава възможността на магистратите да растат в ранг по единната длъжностна йерархия, което действа демотивиращо и дестабилизиращо на системата.

- Засягат се конституционните права на 1589 съдии, 1024 прокурори и 954 следователи.

Изброяването може да бъде продължено.

Съгласно Ваше решение № 3/92 г. по к.д. № 30/91 г. "от обстоятелството, че отделни разпоредби на закона са противоконституционни, не може да се приеме, че целият закон е противоконституционен". В случая, обаче, не става дума до "отделни разпоредби", а до основните, същностните, определящите философията на Закона за изменение и допълнение на ЗСВ, разпоредби, които по същество нарушават основни начала на Конституцията. Обявяването им за противоконституционни лишава закона като цяло от вътрешна логика и последователност - малкото и несъществени разпоредби, които не са противоконституционни няма да могат хомогенно да се съвместят с възстановените след отмяната съществуващи досега законови разпоредби. Те могат да влязат в нов законопроект, който, съобразен с Конституцията, Народното събрание би следвало да приеме в бъдеще. Ето защо, тъй като не става дума за обявяване противоконституционност на "отделни разпоредби", а за множество и то съществени принципни разпоредби, налице е обратна на разгледаната от Конституционния съд в решение № 3/92 г. хипотеза. Напълно подхожда в случая съждението на Конституционния съд в решението № 6 му от 22.04.1993 г. по к.д № 4/93 г.: "Може само един текст от даден закон да е противоконституционен, но той да е толкова съществен и във връзка с другите текстове, че неговото обявяване за противоконституционен да води до противоконституционност на целия закон" /Сб. Решение и определение на Конституционния съд - 1993 г., стр. 83/. В случая не един, а множество текстове от ЗИДЗСВ са от тази категория.

Пленумът на ВКС намира, че са налице всички конституционни основания ЗИДЗСВ да бъде изцяло обявен за противоконституционен.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Молим ви да обявите за противоконституционни всички посочени от Пленума на ВКС разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт /ДВ – бр.74 от 3.07.2002/, по съображенията, подробно изложени в обстоятелствената част на настоящото искане, което мотивира и молбата ни да обявите изцяло противоконституционността на ЗИДЗСВ с оглед тяхната значимост за съдържанието и смисъла на закона.

Предлагаме като страни в конституционния процес да бъдат конституирани: Народното събрание, президентът на Република България, Министерският съвет, Министерството на правосъдието, председателят на ВКС, председателят на ВАС, главният прокурор, ВКП, ВАП, НСлС, Висшият съдебен съвет, Софийският апелативен съд, Пловдивският апелативен съд, Бургаският апелативен съд, Варненският апелативен съд, Великотърновският апелативен съд, Военно-апелативният съд, Софийската апелативна прокуратура, Пловдивската апелативна прокуратура, Бургаската апелативна прокуратура, Варненската апелативна прокуратура, Великотърновската апелативна прокуратура, Военно-апелативната прокуратура, Съюзът на съдиите в България, Асоциацията на прокурорите в България, Камарата на следователите в България и Центърът за обучение на магистрати.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС:

/ИВАН ТРИГОРОВ/

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛ: /БЛАГОВЕСТ ПУНЕВ/

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛ: /РУМЕН НЕНКОВ/

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

- 1. АНИ АДЖЕМОВА.....
- 2. МИЛЕНА ЖАБИНСКА.....
- 3. ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....
- 4. БОЙКА ПОПОВА.....
- 5. ТАНЯ МИТОВА.....
- 6. ЕЛИЯНА КАРАГЪЗОВА.....
- 7. КИНА ЧУТУРКОВА.....
- 8. САВКА СТОЯНОВА.....

ЧЛЕН СЪДИИ:

- 9. КРЪСТЬО ЯНАЧКОВ.....
- 10. ЖАНЕТА НАЙДЕНОВА.....
- 11. ЙОРДАНКА ДАНОВА.....
- 12. ЛЮБКА ИЛИЕВА.....
- 13. БОЖИДАР СУКНАРОВ.....
- 14. ГРОЗДАН ИЛИЕВ.....
- 15. ПЛАМЕН ТОМОВ.....
- 16. ИВАН НЕДЕВ.....
- 17. РОСИЦА КОВАЧЕВА.....
- 18. НИКОЛА ХИТРОВ.....
- 19. КРАСИМИРА ХАРИЗАНОВА.....
- 20. ЛИДИЯ ИВАНОВА.....
- 21. ЖАНИН СИЛДАРЕВА.....
- 22. КАПКА ЮСТИНЯНОВА.....
- 23. ЕЛСА ТАШЕВА.....

11

- 24. ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА..... *U.V.V*
- 25. ЛИДИЯ СТОЯНОВА..... *U.V.V*
- 26. ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА..... *U.V.V*
- 27. МАРИЯ ЛОГОФЕТОВА..... *U.V.V*
- 28. ВАНЯ АЛЕКСИЕВА..... *U.V.V*
- 29. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ..... *U.V.V*
- 30. ОГНЯН РИЗОВ..... *U.V.V*
- 31. ТЕОДОРА НИНОВА..... *U.V.V*
- 32. НИКОЛАЙ ЦВЕТКОВ..... *U.V.V*
- 33. ТОДОР ДОМУЗЧИЕВ..... *U.V.V*
- 34. ЛИЛЯНА БОРИСОВА..... *U.V.V*
- 35. САША РАДАНОВА-ТОМОВА.....
- 36. НАДЕЖДА ЗЕКОВА..... *U.V.V*
- 37. НАДЯ ЗЯПКОВА..... *U.V.V*
- 38. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА..... *U.V.V*
- 39. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА..... *U.V.V*
- 40. ВЕРОНИКА ИМОВА..... *U.V.V*
- 41. СТОИЛ СОТИРОВ..... *U.V.V*
- 42. ЮРИЙ КРЪСТЕВ..... *U.V.V*
- 43. ТАТЯНА ВЪРБАНОВА..... *U.V.V*
- 44. БОРИСЛАВ АНГЕЛОВ..... *U.V.V*
- 45. МАРГАРИТА СОКОЛОВА..... *U.V.V*
- 46. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА..... *U.V.V*
- 47. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ..... *U.V.V*
- 48. ДАРИЯ ПРОДАНОВА..... *U.V.V*

- 49. АНИ САРАЛИЕВА..... *аи*
- 50. СВЕТЛА ЦАЧЕВА..... *Ц*
- 51. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ..... *(*
- 52. МАРИО БОБАТИНОВ.....
- 53. ЛЮБКА ПЪРВАНОВА..... *(V .*
- 54. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА..... *РА*
- 55. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....
- 56. МАРИЯ СЛАВЧЕВА.....
- 57. ТАНЯ РАЙКОВСКА.....
- 58. ПЛАМЕН СТОЕВ..... *П*
- 59. КОСТАДИНКА АРСОВА..... *А.*
- 60. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА..... *Ч*
- 61. ЗЛАТКА РУСЕВА..... *З*